

Apage!
Do pamäti a pamätníka – O človeku
Na smetisku
Charta práv rodiny
Panna vždy sa modliaca

Apage!

Jazykom krútiť, päst'ou udierať
to cesta ľahká k úspechom.
Tisíce rýchlo získaš, snáď,
na piesku postavíš si dom.

Kormidlo, zlato, cengot čiaš,
pôžitky, potlesk, mnohé slasti
dá Odporca, keď padneš – tmu uznáš,
tak príjemne sa zvezieš do priepasti.

Otcova cesta? To sú zápasy!
Pravdou a láskou sa zapotíš.
Keď pokušiteľ s ľahkým sa ti prihlási,
Agape! - povieš - jak Ježiš.

Nám biť sa treba o jednotlivcov, veru.
Ty never trikom na masy.
Keď Kristus príde hľadať vieru,
maličké stádo nájde si.

DO PAMÄTI A PAMÄTNÍKA

O človeku:

Človek by mal byť tým, čím by mohol byť.

V škole života nik nemôže byť majstrom, ak súčasne nie je
aj učňom.

Človek, ktorý dnes skladá doktorát a zajtra sa prestane učiť,
je na druhý deň nevzdelaný.

Existujú aj vzorky bez ceny,
preto si dobre všímajte, koho nám dávajú za vzor.

O veľkosti človeka:

Vznešení ľudia sa narodili preto, aby ani oni nemali pokoj
a aby ani iných nenechali na pokoji.

Tí, ktorí človeka nedokážu prerásť, radšej ho ponižujú.

Čím vyššie vzlietneme, tým menší sa vidíme takým, čo
nevedia lietať.

Opravdivá veľkosť je poznať ľudí a predsa nimi
neopovrhovať.

Človek máva okolo seba najviac súcitných ľudí, keď ich
najmenej potrebuje – na svojom pohrebe.

Na smetisku

Nadvihneš hlavu červíček
vidíš len piad' zeme
a žiadne svety
a keď tu niečo dosiahneš
a slnko zapadne tu
necháš tu len svoj kulinček
a plné zuby smetí.

CHARTA PRÁV RODINY – 24.11.1983

Jeho svätosť Ján Pavol II. v apoštolskej exhortácii *Familiaris consortio* prijal požiadavku Synody a sľúbil, že Svätá stolica pripraví Chartu práv rodiny, aby ju potom predložila zainteresovaným kruhom a verejným úradom.

Dôležité je správne pochopiť povahu a štýl tejto Charty.

Nie je to dogmaticko-teologický alebo morálny výklad o manželstve a rodine, hoci sa tu odrážajú aj príslušné cirkevné názory. Nie je to ani zákonník o správaní, určený osobám alebo inštitúciám, ktoré sa o problém zaujímajú.

Charta sa líši aj od jednoduchého prehlásenia o teoretických, rodiny sa týkajúcich zásadách. Charta je určená najmä vládam, no prirodzene i rodinám samým, v ktorých chce posilniť vedomie ich nenahraditeľnej úlohy a podnietiť ich, aby sa spájali na ochranu a povznášanie svojich práv, ale aj na plnenie svojich povinností, aby sa úloha rodiny v súčasnom svete mohla stále zreteľnejšie oceňovať a uznávať.

Konečne sa Charta obracia aj na všetkých mužov a ženy, aby sa všemožne usilovali o záruky, že práve rodiny sa budú chrániť a že rodinné zriadenie sa bude upevňovať pre dobro všetkých, celého ľudstva, ako dnešného, tak i budúceho.

Rodina, ktorá sa zakladá na manželstve, t.j. na úzkom a dôvernom životnom spojení muža a ženy, v ktorom sa obaja vzájomne dopĺňujú, vytvára sa nerozlučným manželským zväzkom, slobodne uzavretým a verejne vyjadreným, zameraným na odovzdávanie života.

Rodina ako prirodzené spoločenstvo existovala skôr ako štát a akékoľvek spoločenstvo. Má preto i vlastné, neodcudziteľné práva. Svätá stolica predkladá túto Chartu práv rodiny po porade s biskupskými konferenciami a vyzýva všetky štáty, medzinárodné organizácie, všetky inštitúcie a zainteresované osoby, aby tieto práva rešpektovali a zabezpečili ich účinné uznávanie a zachovávanie.

ČLÁNOK 1.

Každá osoba má právo na slobodnú vôľu vlastného životného stavu. Môže sa preto oženiť alebo vydať a založiť rodinu alebo zostať slobodným. Každý muž a každá žena, ktorí dosiahli vek pre manželstvo a majú preň potrebné schopnosti, majú právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu, a to bez akejkoľvek diskriminácie.

Zákonné obmedzovanie výkonu tohoto práva, či už trvalej alebo len dočasnej povahy, môžu sa vydať len vtedy, ak je to nutné z hľadiska závažných a objektívnych požiadaviek samého manželského zväzku a jeho spoločenskej i verejnej dôležitosti. V každom prípade sa však musí rešpektovať dôstojnosť a základné práva ľudskej osobnosti!

Tí, ktorí si prajú uzavrieť manželstvo a založiť rodinu, majú právo očakávať od spoločnosti také morálne, výchovné, sociálne a hospodárske podmienky, aby svoje právo uzavrieť sobáš mohli uskutočňovať so zrelým uvážením a zodpovednosťou.

Hodnota manželstva ako inštitúcie, musí mať oporu vo verejnej moci! Postavenie nezosobášených dvojíc nemá byť na tejto úrovni, ako náležite uzavreté manželstvo.

ČLÁNOK 2.

Manželstvo sa môže uzavrieť len s plným, slobodným a patrične vyjadreným súhlasom oboch snúbencov. Hoci treba rešpektovať tradičnú úlohu, ktorú v niektorých kultúrach má rodina pri rozhodovaní detí, napriek tomu je nutné zamedziť všetok nátlak, ktorý by zabraňoval voľbu určitej osoby za manžela alebo manželku!

Budúci manželia majú právo na svoju náboženskú slobodu. Toto právo sa porušuje, ak sa ako predbežná podmienka pre

manželstvo stanoví buď zapretie, buď vyznávanie viery, odporujúcej vlastnému svedomiu. Muž a žena sa v manželstve navzájom dopĺňujú. Preto obaja, pokiaľ ide o manželstvo, majú rovnakú dôstojnosť a rovnaké práva.

ČLÁNOK 3.

Manželia majú neodcudziteľné právo založiť si rodinu a rozhodovať o časovom rozmedzí medzi narodením detí a o ich počte. Pritom si plne uvedomujú povinnosti, ktoré majú k sebe samým, ako aj k narodeným deťom, k rodine a k spoločnosti, a to v správnej stupnici hodnôt a v súlade s objektívnym mravným poriadkom, ktorý vylučuje používanie antikoncepčných prostriedkov, sterilizáciu a umelý potrat.

Činnosť verejnej moci i súkromných organizácií, zameraná k tomu, aby akýmkoľvek spôsobom obmedzovala slobodu manželov pri rozhodovaní o deťoch, je ťažkou urážkou ľudskej dôstojnosti a spravodlivosti.

Hospodárska pomoc, slúžiaca k rozvoju národov, nesmie sa v medzinárodných stykoch podmieňovať prijatím programu antikoncepcie, sterilizácie a umelých potratov. Rodina má právo, aby jej spoločnosť pomáhala pri plnení jej úlohy: plodiť a vychovávať deti. Manželské dvojice s početnou rodinou majú právo na primeranú podporu a nesmú byť v tomto ohľade vystavované diskriminácii!

ČLÁNOK 4.

Ľudský život sa musí absolútne rešpektovať a chrániť už od chvíle počatia! Umelý potrat je priame porušenie základného ľudskeho práva na život! Rešpektovanie dôstojnosti ľudskej osoby vylučuje akékoľvek pokusy s ľudským zárodkom alebo jeho zneužívanie. Všetky zásahy do genetického fondu človeka,

pokiaľ ich cieľom nie je náprava úchyliiek, sú porušením práva na telesnú celistvosť človeka a sú v rozpore s dobrom rodiny.

Deti tak po narodení, ako i pred ním, majú právo na osobitnú ochranu a starostlivosť na zabezpečenie ich všestranného osobného vývoja. Siroty a deti, o ktoré sa nestarajú ich rodičia alebo poručníci, musia byť predmetom osobitnej ochrany zo strany spoločnosti.

Pokiaľ ide o zverovanie alebo adoptovanie detí, štát má vo svojom zákonodarstve vychádzať v ústrety rodinám, schopným ujať sa detí, ktoré potrebujú buď stálu alebo dočasnú starostlivosť a zároveň má tiež rešpektovať prirodzené práva rodiny.

Telesne alebo duševne postihnuté deti majú právo, aby doma a v škole našli prostredie vhodné pre ich ľudský vývoj.

ČLÁNOK 5.

Rodičia dali svojim deťom život, za čo im prináleží pôvodné, prvotné, ako i neodcudziteľné právo na ich výchovu. Musia preto byť uznávaní za prvých a hlavných vychovávateľov svojich detí!

Rodičia majú právo vychovávať deti v súlade so svojim mravným a náboženským presvedčením, berúc do ohľadu kultúrne tradície rodiny, na základe ktorých chránia dobro a hodnotu dieťaťa. V tomto im má ísť po ruke nevyhnutnou pomocou aj podporou spoločnosť, aby vládali vhodne splniť svoje výchovné úlohy.

Rodičia majú právo na slobodnú voľbu škôl alebo iných prostriedkov, nutných na výchovu svojich detí, a to takých, ktoré zodpovedajú ich presvedčeniu. Verejná moc má udeľovať štátne podpory takým spôsobom, aby rodičia boli pri výkone tohto svojho práva opravdivo slobodní bez toho, že by im to spôsobovalo cititeľné výdavky.

Rodičov neslobodno donucovať, aby priamo alebo nepriamo platili za výchovu viac ako ostatní, lebo tým by sa nespravodlivo zabraňoval alebo obmedzoval ich výkon práva.

Rodičia majú právo dosiahnuť, aby ich deti neboli nútené navštevovať školy, ktoré nie sú v súlade s ich mravným a náboženským presvedčením. Zvlášť sexuálna výchova, ktorá je základným právom rodičov, musí sa vykonávať pod ich pozorným dohľadom, tak doma, ako aj vo výchovných strediskách, ktoré si zvolili a ktoré tiež kontrolujú.

Tieto práva rodičov sa porušujú zakaždým, keď štát vnucuje povinný výchovný systém, z ktorého je vylúčená akákoľvek náboženská formácia. Prvoradé právo rodičov na výchovu detí má sa podporovať všetkými spôsobmi spolupráce medzi rodičmi, učiteľmi a príslušnými úradmi. Hlavne tými, ktoré umožňujú občanom účasť na rozhodovaní riadenia škôl a pri zostavovaní a uplatňovaní výchovných programov.

Rodina má právo vyžadovať, aby hromadné oznamovacie prostriedky boli užitočnými nástrojmi pri budovaní takej spoločnosti, ktorá upevňuje základné rodinné hodnoty. Súčasne má rodina právo i na primeranú ochranu, zvlášť svojich mladších členov, pred zápornými účinkami a zneužívaním oznamovacích prostriedkov.

ČLÁNOK 6.

Rodina má právo, aby žila a rozvíjala sa ako rodina. Verejná moc má rešpektovať a zveľaďovať dôstojnosť, oprávnenú nezávislosť, súkromie, celistvosť a stálosť každej rodiny.

Rozvod narušuje manželské a rodinné zriadenie. Systém tzv. širších rodinných celkov sa má rešpektovať tam, kde existuje, a má sa mu pomáhať, aby stále lepšie plnil svoju tradičnú úlohu, ktorá sa vyznačuje solidaritou a vzájomnou podporou. Zároveň však treba rešpektovať i práva rodiny v užšom zmysle, t.j. manželov a osobnú dôstojnosť každého jeho člena.

ČLÁNOK 7.

Každá rodina má právo pod vedením rodičov slobodne žiť vlastným domácim náboženským životom, ako aj právo verejne vyznávať a šíriť vieru, zúčastňovať sa verejných bohoslužieb a obradov, slobodne si voliť programy náboženského vzdelania bez toho, aby bola pritom diskriminovaná.

ČLÁNOK 8.

Rodina má právo na výkon svojej sociálnej a politickej funkcie pri budovaní spoločnosti. Rodiny majú právo združovať sa s inými rodinami a inštitúciami, aby mohli plniť úlohu rodiny vhodným a účinným spôsobom, ako aj na obranu svojich práv, povznášanie všetkého, čo je dobré a na zastupovanie rodinných záujmov. Na hospodárskom, sociálnom, právnom a kultúrnom poli nutne treba uznávať oprávnenú úlohu rodín a rodinných združení pri vypracovaní a plnení programov, týkajúcich sa rodinného života.

ČLÁNOK 9.

Rodiny majú právo spoliehať sa na primeranú rodinnú politiku zo strany verejnej moci v právnej, hospodárskej, sociálnej a daňovej oblasti bez akejkoľvek diskriminácie.

Rodiny majú právo na také hospodárske podmienky, ktoré by im zabezpečili životnú úroveň, primeranú ich dôstojnosti a plnému rozvoju. Nemá sa im brániť, aby nadobúdali a držali také súkromné vlastníctvo, ktoré môže byť na prospech trvalosti rodinného zväzku.

Zákony týkajúce sa dedičstva alebo odovzdávanie vlastníctva majú rešpektovať potreby a práva členov rodiny. V sociálnej oblasti majú rodiny právo na opatrenia, ktoré berú

do úvahy jej potreby, zvlášť v prípade predčasnej smrti jedného alebo oboch rodičov, alebo ak jeden z manželov zostane opustený, ďalej v prípade úrazu, nemoci, práceneschopnosti, nezamestnanosti a vždy, kedykoľvek je rodina nejako mimoriadne postihnutá.

Tieto opatrenia majú prihliadnuť na starobu, na prípady telesného alebo duševného postihnutia a na výchovu detí. Staré osoby majú právo, aby sa im poskytlo vo vlastnej rodine, alebo ak to nie je možné, tak v patričných ústavoch, prostredie, ktoré by im dovoľovalo pokojné a vyrovnané prežitie staroby a činnosť zlučiteľnú s ich vekom a ktoré by im umožňovalo účasť na spoločenskom živote.

K právam a potrebám rodiny, hlavne pokiaľ ide o jej jednotu, sa má prihliadať aj v politike a v trestnom zákonodarstve. Väzeň má mať možnosť stýkať sa s vlastnou rodinou a tá má byť primerane podporovaná počas trvania jeho trestu.

ČLÁNOK 10.

Rodiny majú právo na spoločenský a hospodársky poriadok, v ktorom organizácia práce dovoľuje jej členom žiť pohromade a nekladie prekážky jednote blahobytu, zdraviu a stálosti rodiny. Má tiež poskytovať možnosť zdravej rekreácie.

Odmena za prácu má byť dostatočná pre založenie a dôstojné udržiavanie rodiny. Na to je nutná buď primeraná tzv. rodinná mzda, buď iné sociálne opatrenia, ako sú rodinné prídavky alebo odmena za prácu v domácnosti.

Mala by byť taká, aby matky neboli nútené pracovať mimo domácnosti na úkor rodinného života a zvlášť na úkor výchovy detí. Matkina domáca práca sa má uznávať a rešpektovať pre svoju hodnotu vo vzťahu k rodine a k spoločnosti.

ČLÁNOK 11.

Rodina má právo na dôstojné bývanie vhodné pre rodinný život a primerané k počtu členov rodiny a na prostredie, kde je postarané o základné zariadenie, nutné pre život rodiny a väčších spoločenstiev.

ČLÁNOK 12.

Rodiny vystaňovalcov majú právo na rovnakú ochranu akú požívajú ostatné rodiny. Rodiny prisťaňovalcov majú právo na rešpektovanie svojej vlastnej kultúry, na pomoc a podporu pre splnutie s tými, ktorým svojou prácou prispievajú.

Robotníci, emigranti, majú právo, aby videli svoju rodinu čo možno najskôr zjednotenú. Utečenci majú právo na podporu verejnej moci a medzinárodných organizácií, ktoré by im uľahčovali opätovné spojenie s rodinami.

V závere povzbudenie O rodinnom spoločenstve svätý otec Ján Pavol II. hovorí toto: „Cirkev pozná cestu, ktorou rodina môže dospieť k jadrú hľbokej pravdy o sebe samej. Túto pravdu, ktorú sa Cirkev naučila poznávať v Kristovej škole v škole dejín a ktorú vykladá vo svetle Božieho Ducha, však nikomu nevnučuje, ale cíti v sebe neustálu pohnútku predkladať ju všetkým bez strachu, by s veľkou nádejou odporúča, hoci vie, že radostná zvesť obsahuje aj reč kríža.

Ale práve skrze kríž môže rodina dosiahnuť plnosť svojho bytia a dokonalosť svojej lásky. Konečne radi by sme povzbudili všetkých kresťanov, aby úprimne a neohrozene

spolupracovali so všetkými ľuďmi dobrej vôle, ktorí cítia vo svedomí povinnosť slúžiť rodinám.

Všetci, čo sa zasväcujú jej dobru v rámci Cirkvi, v jej mene a pod jej vedením, či sú to už jednotlivci, skupiny, hnutia alebo združenia, nachádzajú často po svojom boku rôzne osoby a inštitúcie, ktoré pracujú pre ten istý vznešený cieľ.

Táto spolupráca, ak sa deje vo vernosti evanjeliovým a ľudským hodnotám a berie ohľad na oprávnený takzvaný pluralizmus v podujatiach, môže prispieť k rýchlejšiemu a plnšiemu povzneseniu rodín.

Na záver tohto pastierskeho posolstva, ktorá chce upútať všeobecnú pozornosť na ťažké, ale prít'azlivé otázky kresťanskej rodiny, chceme ešte vyprosiť ochranu svätej Nazaretskej rodiny.

Podľa tajomného Božieho plánu v nej skryto dlhé roky žil Boží Syn. Preto je aj pravzorom a príkladom všetkých kresťanských rodín. Je to jedinečná rodina na svete, ktorá strávila svoj nenápadný a tichý život v malom mestečku Palestíny, zakúsila chudobu, prenasledovanie a vyhnanstvo, velebila Boha neporovnateľne vznešeným a čistým spôsobom.

Je nemožné, aby nepomáhala kresťanským rodinám, ba všetkým rodinám na svete, že by si verne plnili svoje každodenné povinnosti, znášali životné útrapy a protivenstvá, že by boli veľkodušné a pozorné voči potrebám druhých a s radosťou plnili Boží plán, ktorý sa na ne vzťahuje.

Nech ich ochraňuje, obraňuje, osvecuje „spravodlivý muž“ svätý Jozef, neúnavný robotník a jemný strážca jemu zverených osôb.

Nech Panna Mária, tak ako je Matkou Cirkvi, stane sa aj Matkou „domácej cirkvi“ a jej materskou pomocou, nech sa každá kresťanská rodina stane skutočne „malou cirkvou“, v ktorej sa odzrkadľuje a oživuje tajomstvo Kristovej Cirkvi.

Ona, služobnica Pána, nech je príkladom duše pokorne a ochotne prijímajúcej Božiu vôľu.

Ona, Bolestná Matka pod krížom, nech zmierni trápenia a zotrie slzy všetkým, čo trpia pre ťažkosti vo svojich rodinách.

Nech je Kristus Pán, Kráľ vesmíru a Kráľ rodín, prítomný vo všetkých kresťanských domoch tak, ako v Káne, a nech tam rozdáva svetlo, radosť, vyrovnanosť a silu. Na sviatok jeho kráľovského majestátu vyprosujeme od neho, aby každá rodina vedela svojším spôsobom prispieť k tomu, aby prišlo jeho kráľovstvo. Kráľovstvo pravdy a života, kráľovstvo svätosti a milosti, Kráľovstvo spravodlivosti, lásky a pokoja“, ku ktorému kráča celé ľudské pokolenie.

Jemu, Márii a Jozefovi zverujeme všetky rodiny. Do ich rúk a do ich srdce vkladáme toto povzbudenie. Oni vám ho predkladajú, ctihodní bratia, a milovaní synovia, a vaše duše otvárajú tomu svetlu, ktoré Evanjelium vyžaruje na každú rodinu. Uist'ujúc vás o našich ustavičných modlitbách, udeľujem vám všetkým spolu a každému zvlášť zo srdca apoštolské požehnanie v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“.

Ján Pavol II., pápež
Na sviatok Krista Kráľa 22.11.1981

Panna vždy sa modliaca

Spievali otcovia vždy a znovu
na ceste spásy;
dušu však túžba zvíja.
Ale keď ty si prišla k slovu,
splynuli všetky tieto hlasy,
a znela symfónia:

Velebí moja duša Pána...
Nie je to prvá,
nie posledná modlitba
keď verila si, že sa všetko stane.
Na ťažkosti
pri láske sa nič nedbá.
Tak, ako na hostine v Káne.
A pri kolíske Cirkvi tiež sa modlíš
okolo teba – veniec apoštolov.
Keď neprišli sa modliť s tebou pod kríž,
chcú aspoň teraz bedliť
kým sa stanú soľou.
Modliť sa s tebou
všetci máme snahu.

No človek aj chce, aj sa potáca.

Ty však s ním držíš rovnováhu

Ty Panna –

vždy sa modliaca.